Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Direkt: 070 65 89 555
Fax: 08 85 13 29
Allmänt: info@wwf.se
anna.sandstrom@wwf.se
www.wwf.se

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se

Ulriksdal 5 september 2022

WWFs remissvar gällande nationell förteckning över invasiva främmande arter, NV-02044-22

Sammanfattning

Världsnaturfonden WWF är positiv till att Naturvårdsverket föreslår arter till en nationell förteckning över invasiva främmande arter och WWF delar Naturvårdsverkets bedömning att de föreslagna arterna bör tas upp på den kommande förteckningen. En nationell förteckning är ett viktigt instrument för att åtgärder mot invasiva främmande arter som inte omfattas av EUs förteckning (unionsförteckningen) ska kunna vidtas på ett effektivt sätt i Sverige. WWF anser dock att vad som ska gälla för kaukasiskt fetblad, sibiriskt fetblad och mink borde justeras och förtydligas i enlighet med vad som anförs nedan.

För att verkligen hindra att invasiva främmande arter får en negativ påverkan på miljön borde den nationella förteckningen omfatta större delen av de arter som är eller riskerar att bli invasiva i landet och WWF anser därför också att förslaget från Naturvårdsverket redan i detta skede borde ha innehållit fler arter.

WWF vill i detta sammanhang även påpeka vikten av att hanteringsåtgärder införs skyndsamt för de arter som anses ha stor spridning och som tas upp på den kommande nationella förteckningen när de legala förutsättningarna är på plats. Det är även viktigt att övervakningssystemet fortsatt utvecklas av myndigheterna.

Bakgrund

Invasiva främmande arter är ett av de globalt största hoten mot biologisk mångfald och hotet ökar bland annat på grund av klimatförändringarna och ökad internationell handel. Inom EU är 66 invasiva främmande arter reglerade genom att de är upptagna på unionsförteckningen, av dessa återfinns 23 i svensk natur. Utöver unionsförteckningen har varje medlemsstat möjlighet att upprätta en nationell förteckning över invasiva främmande arter som är särskilt problematiska för landet.

Naturvårdsverket föreslår nu att 13 landlevande arter ska tas upp på den kommande nationella förteckningen.

Förtroenderådets ordförande:
Hans Majestät Konungen

Stiftelsens generalsekreterare:
Håkan Wirtén

Registrerad som:
Världsnaturfonden WWF
Org.nr: 802005-9823
Plusgiro 90 1974-6
Bankgiro 901-9746

100% återvunnet papper

De föreslagna arterna

Enligt WWFs mening utgör de föreslagna arterna ett hot mot biologisk mångfald i Sverige och WWF delar därför Naturvårdsverkets bedömning att arterna bör tas upp på den kommande nationella förteckningen. I stort sett delar WWF även Naturvårdsverkets bedömning i fråga om vad som ska gälla för arterna, men i fråga om några arter vill WWF lämna följande synpunkter.

Kaukasiskt fetblad och Sibiriskt fetblad – för dessa arter föreslås i fråga om så kallade gröna tak som uppförts innan eller högst tre år efter arten togs upp på den nationella förteckningen att dessa inte ska omfattas av förbuden. WWF anser att det bör övervägas om det ska införas en bortre gräns för hur länge de gröna tak som uppförts innan eller högst tre år efter att arten togs upp på den nationella förteckningen ska få finnas kvar, tex. en bortre gräns på 20 år. WWF anser också att det är av vikt att Naturvårdsverket tydliggör att det är den som äger eller har rådighet över fastigheten där taket finns som har ansvar för att arten inte sprider sig från taket. Detta för att förhindra att arten sprider sig från tak till naturmiljön samt för att förhindra att en kostnad uppstår för fastighetsägare i närheten som kommer att omfattas av kravet på utrotningsåtgärder.

Mink – WWF kan inledningsvis konstatera att det är otydligt i Naturvårdsverkets skrivelse ”Nationell förteckning över invasiva främmande arter” huruvida mink enligt myndigheten ska bedömas ha stor spridning och därmed omfattas av hanteringsåtgärder eller om arten bedöms inte ha stor spridning och därför ska omfattas av reglerna kring utrotningsåtgärder. Enligt tabellen på sidan 3 omfattas mink inte av hanteringsåtgärder, men i samma skrivelse på sidan 10 anges att ”På grund av att arten har stor spridning föreslås hanteringsåtgärder som prioriterar insatserna regionvis (…)”. Det framgår dock av skrivelsen att arten vid ett upptagande på den nationella förteckningen ska hanteras genom Svenska Jägareförbundets arbete mot invasiva främmande arter som sker på Naturvårdsverkets uppdrag. Naturvårdsverket hänvisar till att myndigheten använt sig av 33 § förordning (2018:1939) om invasiva främmande arter. Med stöd av den bestämmelsen kan Naturvårdsverket överta ansvaret för *utrotningsåtgärder* enligt 30 och 31 §§ samma förordning, dvs. ansvaret för åtgärder mot arter som inte har stor spridning. WWF drar därför slutsatsen att Naturvårdsverket bedömer att arten inte ska anses ha stor spridning. WWF delar Naturvårdsverkets bedömning att mink bör tas upp på den kommande nationella förteckningen och hanteras genom Svenska Jägareförbundets arbete mot invasiva främmande arter. WWF anser att för det fall mink i framtiden skulle bedömas ha stor spridning och därmed omfattas av länsstyrelsernas ansvar för hanteringsåtgärder, så bör Naturvårdsverket genom föreskrifter om hanteringsåtgärder förbehålla sig rätten att (eventuellt parallellt med länsstyrelserna) vidta åtgärder i prioriterade områden. Ett sådant förbehåll torde vara möjligt enligt 39 § p 2 och 42 § första stycket förordningen om invasiva främmande arter. För en art som mink, som lätt kan återetablera sig om åtgärder mot den uteblir under något/några år, är det viktigt med en nationell och långsiktig strategi.

Gällande övriga arter anser WWF att de kan regleras på föreslaget sätt.

Fler arter borde omfattas av en nationell reglering

ArtDatabanken har genomfört en riskklassificering av främmande arter i vilken 1 033 arters potentiella negativa effekt på svensk inhemsk biologisk mångfald utvärderades. Ett stort antal arter, 257 st, bedömdes tillhöra de två högsta riskkategorierna, HI (high impact) och SE (severe impact), varav ungefär hälften av dessa (127 st) bedömts tillhöra den allra högsta riskkategorin SE. Arter som tillhör kategori SE anges vara arter med stor eller potentiellt stor ekologisk effekt som har potential att etablera sig över stora områden. Det innebär att både deras invasionspotential och deras ekologiska effekt vid en invasion är hög. Arter som tillhör kategori HI är arter som har en begränsad/måttlig spridningsförmåga i kombination med åtminstone

måttlig ekologisk effekt, alternativt arter med begränsad ekologisk effekt men hög invasionspotential.

Idag hotas många arter av utrotning i Sverige och många naturtyper har inte gynnsam bevarandestatus. Invasiva främmande arter är ett av de stora hoten mot biologisk mångfald globalt och ett växande problem i Sverige. Mot bakgrund av detta och antalet arter som bedömts tillhöra de två högre riskkategorierna och alltså utgör ett konkret hot mot biologisk mångfald i landet anser WWF att Naturvårdsverket borde ha föreslagit fler än 13 arter till den nationella förteckningen.

WWF anser att ett flertal så kallade dörrknackararter borde ha tagits med i förslaget till nationell förteckning. Detta är arter som ännu inte etablerat sig i landet men som bedöms ha stor risk att etablera sig och bli invasiva i framtiden. Genom att uppta dörrknackararter på förteckningen och förbjuda import av dem hade man kunnat bespara naturmiljön stora potentiella framtida skador och förhindrat stora kostnader som kan uppstå för att hantera dessa. Att förbjuda hanteringen av dörrknackararter är sannolikt okontroversiellt i de flesta fall då dessa arter ofta inte används i till exempel någon näring i landet. EU-förordningen om invasiva främmande arter[1] föreskriver att medlemsstaterna i första hand ska arbeta förebyggande. Att förbjuda arter som ännu inte finns i landet och på så sätt förhindra att de etablerar sig ligger väl i linje med ett förebyggande arbete och det är också det mest kostnadseffektiva sättet att arbeta mot invasiva främmande arter. Exempel på arter som omfattas av de två högre riskkategorierna, men som inte föreslagits till den nationella förteckningen är vitsvanshjort (*Odocoileus virginianus*) och halsbandsparakit (*Psittacula krameri*). WWF anser att bland annat dessa arter borde ha omfattats av förslaget till nationell förteckning.

Även fler arter som befinner sig i ett tidigt etableringsstadie, dvs. arter som finns i landet men har ännu inte hunnit etablera och sprida sig, borde omfattas av förslaget till nationell förteckning. Dessa arter har ofta ännu inte hunnit orsaka några större skador på naturmiljön och att sätta in åtgärder mot dem i ett skede är ofta kostnadseffektivt och leder till stor nytta för naturmiljön. En sådan art som befinner sig i ett tidigt etableringsstadie i Sverige är stenmård (*Martes foina*). I dagsläget har stenmård en mycket begränsad utbredning i landet, den har endast återfunnits runt Bromölla, Kristianstad och Sölvesborg. Den kan därmed med en förhållandevis liten insats kanske hindras från att få fotfäste i Sverige. WWF anser att stenmård redan nu bör tas upp på den nationella förteckningen.

Vidare anser WWF att Naturvårdsverket bör utvärdera i Sverige förekommande främmande trädslag utifrån risk och föreslå de arter som bedöms kunna vara eller bli invasiva till den kommande nationella förteckningen över invasiva främmande arter. Det är mycket allvarligt att Sverige inte har en systematisk prövning och reglering av främmande trädslag i skogsbruket. Den underlåtenhet som Skogsstyrelsen, som är ansvarig myndighet, har visat rörande analys av skadlig inverkan som nya skogsodlingsmaterial kan ha på miljön, har banat väg för en godtycklig acceptans för användningen av invasiva trädslag såsom tysklönn (*Acer pseudoplatanus*), hybridasp (*Populus tremula* × *tremuloides*), och contortatall (*Pinus contorta*) i skogsbruket. Contortatall är etablerad i landet och används inom virkesproduktionen men den utgör också ett hot mot biologisk mångfald i skogen och den har bedömts tillhöra den högsta riskgruppen, SE. Redan i prop. 1997/98:45 s. 105, vid införandet av miljöbalken, omnämndes contortatall som en av de arter som påverkat biologisk mångfald och skapat problem på olika sätt. År 1999 utfördes i Skogforsks regi också en miljökonsekvensbeskrivning av skogsbruk med contortatall.[2] En av de

[1] Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter

[2] Andersson B, Engelmark O, Rosvall O & Sjöberg K (1999) Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbruk med contortatall i Sverige. Redogörelse nr 1, SkogForsk, Tryckeri AB Primo, Oskarshamn

huvudsakliga slutsatserna i miljökonsekvensbeskrivningen var att man bör använda contortatallen försiktigt. Tysklönn har också bedömts tillhöra den högsta riskkategorin, SE. Hybridaspen är inte bedömd av ArtDatabanken men dess invasivitet består framförallt i att den kan hybridisera med inhemsk asp. WWF anser att Naturvårdsverket borde ha förslagit ett flertal trädarter till den kommande nationella förteckningen. Vissa av de nämnda trädarterna är redan etablerade och återfinns i stora delar av landet.

WWF anser att Naturvårdsverket även borde ha föreslagit fler etablerade arter (utöver trädarterna) till den nationella förteckningen.

Hanteringsåtgärder och övervakningssystemet

För att en nationell förteckning ska få maximal effekt behöver effektiva åtgärder sättas in mot de arter som omfattas av förteckningen. Länsstyrelsen har som huvudregel mandat att vidta hanteringsåtgärder mot invasiva främmande arter enligt 42 § förordningen om invasiva främmande arter. Men det krävs att Naturvårdsverket först fattar beslut/meddelar föreskrifter om hanteringsåtgärder. WWF anser att det är av vikt att Naturvårdsverket, när de legala förutsättningarna finns på plats, skyndsamt beslutar/meddelar föreskrifter om hanteringsåtgärder för de arter som bedöms ha stor spridning och tas upp på den nationella förteckningen.

WWF anser även att det är viktigt att Naturvårdsverket, i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, fortsätter att utveckla övervakningssystemet för invasiva främmande arter så att informationen om utbredning och genomförda bekämpningsåtgärder förbättras.

För Världsnaturfonden WWF

Linda Berglund
Biträdande avdelningschef Skog och Arter

Anna Sandström
Miljöjurist